

Text 1

[1] Obično su predveče dolazili do jedne polusrušene kuće na Vračaru odakle kiše uvek teku u dve reke: u Dunav i Savu. [2] Nosili su bocu vina i dve čaše u džepu, a vrh njene pletenice bio je uvek mokar, jer je volela da sisa kosu. Hvatali su časak čistog neba, kad su se već sve ptice spustile, a još nijedan šišmiš nije uzleteo. [3] Ulazili bi u jedan mali stakleni lift sa plišanom klupicom na sklapanje, sa malim ljubičastim tabureom, sa ogledalima u vratima i sa svetiljkom u vidu biljurne čaše. [4] Mirisalo je na kolonjsku vodu... i oni su sedali, stavljali bocu na pod, lift u pokret i pili vino noseći oči gore-dole kroz napuštene hodnike i ljubili se kroz njenu kosu. Kao da su na putu u baršunom postavljenoj kočiji. [5] Oko njih su padale američke bombe, gorela je Svetosavska ulica i oni su posle završetka vazdušnog napada odlazili da vide kako izgleda „novi grad“. [6] Otvarali su se svaki put sve širi vidokruzi, jer su zgrade nestajale sa svojih mesta i jednom su među ruševinama visoko na trećem spratu poznali po zaostaloj slici i polici s knjigama sobu u kojoj su nekad u gostima pili čaj od jabuka. [7] Jedna slavina je mokrila vodu sa tog sprata, a polica s knjigama ljuljala se. [8] Knjige sa police, jedna po jedna, lagano su se otiskivale u dubinu i lepršajući na vetru kao ptice krilima, padale u pepeo ruševine.

Milorad Pavić, *Predeo slikan čajem*

Text 2

[1] Dokazi protiv mog oca sve su se više gomilali. Vlasti su, pod pritiskom crkve, morale konačno da preduzmu nešto. No kako nisu imale nikakav *corpus delicti*, zadovoljile su se time da daju odrešene ruke seoskoj hrišćanskoj omladini. [2] Vlasti su rešile da operu ruke od sve te prljave rabote i da se pojave tek u trenutku kada moj otac već bude razapet na krstu. Intervencija vlasti svešće se na jedan formalni zapisnik i, eventualno, ako se za to ukaže potreba, na ispitivanje nekih svedoka, a, u krajnjem slučaju, na jedan vrlo kratak pritvor nekog od učesnika linčovanja. [3] Za tu priliku već su bili našli jednog dobrovoljca, Tota, koji će se žrtvovati da odleži nedelju dana u istražnom zatvoru, pod uslovom da ga uhapse tek desetak dana posle događaja, jer u međuvremenu mora da preore njivu. [4] Po izveštajima očevih uhoda i špijuna, zaverenici su znali manje-više tačan raspored njegovog vremena, bili su upoznati s njegovim navikama, s onim što se moglo nazvati očevim ličnim, privatnim životom, kada takva reč ne bi bila u suprotnosti sa njegovom vrlo nesebičnom misijom i njegovim altruističkim namerama i postupcima. [5] No činjenica je da su znali da se moj otac nije odrekao nekih svojih navika i da se trudio da ne izgubi osobine modernog čoveka, kako se ne bi pretvorio u filozofa-boema ili u seoskog pustinjaka.

Danilo Kiš, *Bašta, pepeo*

Text 3

[1] Činilo mi se da provodim dane na aerodromima. Kad god bih otvorio oči, ugledao bih lice stjuardese ili početak pokretnih stepenica. Trouglasti sendviči su počivali u vitrinama, i katkad se između dva parčeta hleba pokazivao paradajz ili uvrnuti list salate ili komadić šunke. [2] Kafa u čašama od stiropora. Sa tabli na koje se upisuju odlasci i dolasci aviona dopirao je klepetav šum, kao da neko lista knjigu od metala. Žena preko puta je prekrstila noge i lepo sam video kako joj se koža na butinama gužva. Ponekad me iznenadi oštrina mog

pogleda. [3] Pripisivao sam to okolišu, izveštačenosti aerodromske atmosfere, sterilnom dizajnu koji bi trebalo da sugeriše brzinu i budućnost, bezbednost i nebeski bezdan. [4] Žena je primetila da joj piljim u noge i pokušala da privuče rub suknje bliže kolenima. Nije uspela. Glas spikera je pominjao Denver, Dalas, Albukerk, Vašington. Onda je neko rekao: "Aljaska", i žena i ja se pogledasmo pravo u oči...

[5] U Americi sam bio usamljen. Kako je rastao broj ljudi oko mene, tako sam sve više lebdeo nad samim sobom. Izvlačio sam se kroz rupu na temenu i gledao kako razgovaram sa potpunim neznancima. [6] Žene koje su mi se približavale blago sam odgurivao od sebe, ne rukama: naravno, već rečima, probranim rečima, obeleženim mojim jakim ali neodredljivim akcentom.

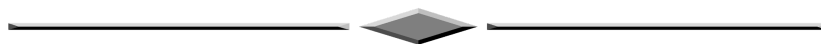
David Albahari, *Cink*

Text 4

[1] Kad bi otvorio oči, teško, njemu se uvek činilo, ujutru, da treba zaboraviti sve, što mu se dan ranije bilo desilo, i preći preko onog, što je, dan pre, bilo ružno, ili tužno. A kad bi bio budan, počeo bi da vazduh udiše duboko, jer je pri otvorenom prozoru spavao. [2] Taj vazduh bi, u toj varoši, bio, zimi, leden, kao da je iz Sibira, tek stigao, a sad, u proleću, mio. Znao je da će, na leto, opet biti vruć, kao da se on preselio u Afriku. [3] Zimi, moj prijatelj bi se budio kao da leži go, na snegu, na pustom polju, u šikarju, tamo dole u pančevačkom ritu. A leti oznojen, kao neki prosjak na ulici u Tunisu. Tunisa se sećao, jer je, prošle godine, bio tamo, na izletu. [4] Na tom izletu upoznao je bio jednu udovicu kod koje je sad stanovao. Dan koji je bio topao, tako rano, iznenadio ga je. Prošaputa: "Sav sam se oznojio". [5] Naviknut, kao i drugi činovnici, u to vreme, da, kad ima briga, ne govori o tom, drugima, nego da se nakašlja tiho, on se i to jutro nakašljavao. Udovica, kod koje je stanovao, bila je ostala u drugom stanju. To je sinoć čuo. [6] Međutim, u mislima, nije mogao da se pomiri s tim, da je sad sve uzalud, sve strašno, i da treba prekinuti tu vezu. Naprotiv, nadao se, da će se nekako udesiti, i to, i da će se njegovo ljubakanje, sa njom, nastaviti kao i prošlu godinu.

Miloš Crnjanski, *Moj prijatelj koji je prošao*

Text 5

[1] Praznik rođenja u jaslama onog deteta u Izrailju i doček nove godine dobro su došli, tom ruskom emigrantu u Londonu, da prikrije od svoje žene, da je otpušten sa svog radnog mesta. Iz onog podruma, u kom je proveo skoro dve godine, a koji je pominjao rečima Molijera kao „svoj mračni kutak“. *Mon coin sombre*.

[2] Prećutao je, pred ženom, da je opet na ulici u Londonu, bez posla, bez zarade. Odlazio je svako jutro i dalje, tobože, na posao.

[3] Da to, što mu se bilo desilo, prećuti, nije rešio kao da je sramota, koju treba kriti, nešto čega treba da se stidi, ili što se žali, nego prosto zato, što mu se već bilo dosadilo, da priča svoje nesreće u Londonu. Sve to, što je doživljavao već treću godinu, činilo mu se neočekivano, ludo, smešno. Nepravda i besmisao.

[4] Ta ogromna varoš, u kojoj je, sad već sedam godina, živeo, sa četiri, sa osam, sa četrnaest miliona ljudi i žena, koje ne zna, kao što ni oni i one njega ne znaju, činila mu se, sama po sebi, besmisao. [5] Da su to oko njega bili mravi, a ne ljudi, mislio bi da je sve to

prirodno, neki san o insektima. Pa i ta jedina mogućnost da pomogne ženi, koju je voleo, rastankom od njega, i da je pošalje tetki u Ameriku, zar i to nije bilo ludo? Rešenje napoleonovsko—besmisleno i uzaludno.

Miloš Crnjanski, *Roman o Londonu*

Text 6

[1] Knjiga koju počinjem da pišem ovoga časa, sadržavaće sva znanja koja sam u protekle tri i po godine sakupio o dugovekom Srbinu Stojanu Blagojeviću. Ne znam pouzdano šta želim da postignem prepričavanjem događaja koji su ispunjavali naše duge, okupacijske, dane i noći. [2] Znam, međutim, od pre jedan sat pouzdano znam da knjigu moram napisati.

Zato pišem.

[3] Deset je minuta do ponoći, petak, 13. oktobar po novom, 30. po starom kalendaru. Godina 1944. Sami smo. *Illustrissimus Blagojević* i ja. Prozori, brižljivo zastrti plavom hartijom i krpama, ne propuštaju do nas nimalo mesečeve noći, pa plamen sveće, koji istovremeno drhti nad njegovim bledim čelom i mojom sveskom, čini da me soba najviše podseća na monašku ćeliju nekog, naravno, grešnog, tek umrlog patrijarha...

[4] Negde od Avale, iza mojih leđa, iz pravca Čukarice i Banjice, čuje se topovska paljba. Beograd se, skriven po podrumima i nesigurnim skloništima, bez struje, bez vode, bez hrane i novih vesti, trese i nada. [5] Pre jedan sat, kada su pojedinačni pucnjevi počeli da prerastaju u jednolični, po nečem iskonski opasan, zvuk kanonade, *Illustrissimus* je otvorio oči, poslednji put, i pogledao kroz mene, u pravcu Avale.

Slobodan Selenić, *Timor mortis*

Text 7

[1] *Spustio je poveći i očigledno poteži kofer, a onda me pogledao u oči. Tog trenutka sam shvatio da mi nije ni prijatelj iz mladosti, niti neki zaboravljeni rođak.*

ČOVEK: Bio sam ubeđen da me poznaješ bar dve poslednje godine... Bar toliko... Međutim, vidim... **JA:** Da vi niste...

ČOVEK: Prijatelj iz vojske?

[2] *I on se nasmejao, ali sa prisnog Ti pređe na Vi.*

ČOVEK: Sećate li se te vaše priče: Prijatelj iz vojske?

JA: Moje priče? Prijatelj iz vojske?

[3] **ČOVEK:** Da. O onom čoveku koji vam je prišao na ulici, zagrlio vas, poljubio i upitao: Viđaš li naše? A ti si stajao, isto kao sad, i pitao se u sebi: Koje naše? Čovek se snuždio, kao ja sad, i rekao: Pa, naše iz vojske. A tebi je laknulo, obradovao si se, imao si bar neki podatak. Da bi oraspoložio nesrećnika, rekao si sigurno i velikodušno: Naše iz vojske? Viđam, naravno da viđam! Kako ih ne bi viđao! [4] Čovek ti je poverovao, zagrlio te, potapšao po ramenu - bilo mu je drago što se nisi odrodio, i upitao te: A koga najčešće viđaš? Pa... i tu si, kao sad, stao i pokušao da se setiš bar jednog imena. [5] I setio si se desetara

Marka Kostića. I rekao si sa velikim olakšanjem: Viđam desetara Marka Kostića. A čovek te je samo pogledao, oborio oči i prošaputao: Ja sam desetar Marko Kostić.

[6] *I ponovo se nasmejao. Nasmejao sam se i ja, mada mi do smeha nije bilo.*

JA: Zgodna priča, ali, na žalost, nije moja.

ČOVEK: Jeste, vaša je. Zato me, moli vas, nemojte pitati da li smo prijatelji iz vojske... Nismo.

JA: Izvinite, kako se vi zovete?

ČOVEK: Ja sam Luka Laban... Luka Laban... Moje ime vam, naravno, ništa ne govori? Nikad čuo.

[7] *Čovek me je posmatrao hladno i mirno. Počeo sam da gubim živce, što meni ne pada teško.*

JA: Druže Luka, da vi niste slučajno malo pogrešili? U ovoj zgradi ima još nekoliko ljudi sa imenom Teodor...

LUKA: Znam. Ali samo je jedan Teodor Teja Kraj... Neću vas dugo zadržavati. Znam da idete na ručak sa Martom...

JA: Kako znate?

LUKA: Danas vam je 45. rođendan?

JA: Jeste.

Gledao sam ga zgranut

Text 8

НАЈЉУБАВНИЈА ПЕСМА

Ово је заиста најљубавнија песма,
а ни речи о љубави.

Свим пајацима и луткама
откинуте су главе
и они тако леже у ћошку
беспомоћни и бачени.

Неко у овој соби
више неће да буде дете.
Неко у овој соби
Три дана не може да руча.
Неко у овој соби
ћути и ћути
и гледа како јесен
са кишама, са лишћем,
са ветровима путује

преко покислих градских кровова
за птицама.

Ово је заиста најљубавнија песма,
а ни речи о љубави.